

به نام دوست...

کتاب شیراز

فرح نیازکار

این خفیف شیرازی

www.ketab.ir

سرشناسه

: نیازکار، فرح، ۱۳۵۲ -

Niazkar, Farah

عنوان و نام پدیدآور

: ابن خفیف شیرازی / فرح نیازکار.

مشخصات نشر

: شیراز: قلمکده: سازمان فرهنگی اجتماعی و ورزشی شهرداری شیراز، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری

: ۱۴۰ ص: مصور.

فروست

: کتاب شیراز.

شابک

: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۳۳-۴۲-۰

وضعیت فهرست نویسی

: فیبا

یادداشت

: کتابنامه: ص: ۱۴۰-۱۳۷.

موضوع

: ابن خفیف شیرازی، محمد بن خفیف - (۳۷۱ ق.

موضوع

: عارفان — ایران — قرن ۴ ق.

موضوع

: Mystics — Iran — 10th century

موضوع

: عارفان — سرگذشتنامه

موضوع

: Mystics — Biography

شناسه افزوده

: سازمان فرهنگی اجتماعی و ورزشی شهرداری شیراز

رده بندی کنگره

: BP۲۷۸/۵

رده بندی دیویی

: ۲۹۷/۸۹۲۴

شماره کتابشناسی ملی

: ۸۴۳۲۴۶۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نشر قلمکده

با سپاس از دکتر مرتضی جعفری

معاون فرهنگی، اجتماعی و ورزشی شهرداری شیراز

کتاب شیراز

ابن خفیف شیرازی

فرح نیازکار

ناشر: قلمکده و سازمان فرهنگی، اجتماعی و ورزشی شهرداری شیراز

چاپ نخست: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

حروفچین و صفحه آرا: سمیرا چناری

طراح جلد: باسم الرسام

لینوگرافی و چاپ: واصف

شیراز، صندوق پستی: ۷۱۹۵۵-۸۳۱

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
سخن نخست.....	۶
فصل اول: زندگی و سرگذشت	
نام و نشان.....	۱۰
فصل دوم: تحصیلات ابتدایی	
تحصیلات ابن خفیف، اساتید و مشایخ صوفیه.....	۲۲
فصل سوم: زمانه، اصحاب و یاران سفر	
زمانه ابن خفیف.....	۲۴
ابن خفیف و منصور حلاج.....	۲۵
ابن خفیف و جنید.....	۵۳
ابن خفیف و بایزید بسطامی.....	۵۷
سفرهای ابن خفیف.....	۵۸
فصل چهارم: عرفان، حدیث، فقه و کلام	
عرفان ابن خفیف.....	۶۶
ابن خفیف؛ علم حدیث، فقه و کلام.....	۷۷
اقتدا به مشایخ صوفیه.....	۸۱
فصل پنجم: ابن خفیف به روایت دیگران	
ابن خفیف از نگاه دیگران.....	۸۴
فصل ششم: آثار	
آثار ابن خفیف.....	۹۰
فصل هفتم: سلسله نسب، طریقت، آرا و عقاید	
سلسله نسب خرقه ابن خفیف.....	۹۸
طریقت ابن خفیف.....	۱۰۶

سخن نخست

در گذرگاه تاریخ، عرفان و تصوف همواره یکی از شاخه‌های اصلی معرفت‌شناسی اسلامی به‌شمار می‌رفته و در این میان، نقش صوفیان ایرانی در شکل‌دهی به عرفان اسلامی در سده‌های نخستین تکوین آن، تا بدان‌جاست که به‌درستی تصوف را چو فان درختی که ریشه در خاک ایران دارد و شاخ و برگ در سرزمین‌های دیگر گسترده، در نظر آورده‌اند.

از این میان سرزمین فارس به‌عنوان یکی از مراکز اصلی رونق فرهنگ ایرانی و اسلامی و زمینه تصوف و پایگاه درخور، پیوسته مورد توجه بوده است؛ به‌گونه‌ای که مکتب عرفانی شیراز و فارس، در سده‌های دوم و سوم هجری، منجر به شکل‌گیری جریان قدرتمندی از عرفان و تصوف در نیمه دوم سده چهارم و پس از آن سده پنجم هجری می‌شود و سپس مطلع یکی از درخشان‌ترین ادوار حیات عرفان در این جغرافیا، در سده‌های ششم و هفتم و هشتم هجری، با وجه ادبی و شاعرانه بی‌همتایی با حضور ابن‌خفیف، روزبهان، سعدی و حافظ و ... می‌گردد.

حکایت‌های مختلفی که در برخی از منابع متقدم همچون شیرازنامه زرکوب‌شیرازی، تحفه اهل عرفان شرف‌الدین ابراهیم، طبقات اهل شیراز ابو عبدالله قصار شیرازی، شد/الازار جنید شیرازی و ... آمده، بیانگر این

امر است که در سرزمین فارس و در شهر شیراز در این دوران، عرفان و تصوف از رونق بسیار و نقش موثر و تعیین‌کننده‌ای برخوردار بوده است. کثرت حضور صوفیان و عارفانی چون: ابن‌خفیف، حسین منصور حلاج، ابوسهل بیضاوی، ابراهیم‌بن روزبه، مزاحم شیرازی، روزبهان شیرازی و... که از این دیار برخاسته‌اند، گواه این مدعاست.

تصوفی که در نزد این صوفیان به اشکال گوناگونی نمود یافته؛ گاه سکرآمیز است و باطنی و گاه سهوآمیز؛ گاهی به‌زینت وجد و سماع آراسته شده و گاه در کسوت شطح روی نموده است؛ برخی را ملامتی و برخی را باطنی ساخته و همگی را در بحر وحدت وجود و فنای فی‌الله با شربی مدام، مدهوش سباخته؛ تا با ایمانی ژرف، اهل فتوت شوند و به انواع علوم؛ به‌فقه و حدیث و کلام و قرآن و... دل بازند و فرصت عمر را به‌فراگیری و آموزش صرفه‌نمایند و ماحصل این همه؛ میراثی گرانبهای، از آثاری سترگ و ماندگار در تاریخ این دیار گردید.

ابوعبدالله محمدبن خفیف شیرازی، بنیانگذار سلسله خفیفیه نیز به‌عنوان یکی از مشایخ پرآوازه‌ای که در پی عصر حلاج و شبلی نامش قلمرو عرفان یک دوره را مزین نموده و در انتقال حوزه عرفان از سایر نقاط به‌شیراز نقش چشمگیری داشته؛ چنان‌که روزبهان بقلی و سعدی متأثر از آرا و نظریات او بوده‌اند، از این منظر درخور توجه است؛ عارفی که مرجع و مقتدای اهل طریقت و حقیقت بود و در تألیف و تصنیف آثار علمی و عرفانی بسیار کوشید و به گفته عطار «در هر چهل روز، تصنیفی می‌ساخت در غوامض و دقایق و در علم ظاهر نیز تصانیف بسیار داشت».

بر این اساس، با توجه به جایگاه مهم وی در تاریخ تصوف این سرزمین؛ مطالعه و کنکاش زندگی صوفیانه‌اش، علاوه بر شناخت او و

آثارش، می‌تواند گامی مهم باشد در راستای تبیین احوال صوفیان شیراز در دوران وی و نیز نمود ویژگی‌های جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی و عرفانی دوران او؛ روزگارانی که به دلیل شرایط حاکم بر اجتماع، زهد شدید بر جامعه حاکم بود و شریعت، محتاطانه، رعایت می‌شد.

پدیداری این اثر، از باور بدین امر، جانمایه یافته است.